

BELGISCHE SENAAT**ZITTING 1992-1993**

29 JUNI 1993

Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 259*bis* en 259*quater* van het Gerechtelijk Wetboek

Voorstel van wet tot aanvulling van artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten

Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten

VERSLAG

**NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE JUSTITIE
UITGEBRACHT
DOOR DE HEER ERDMAN**

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1992-1993**

29 JUIN 1993

Proposition de loi modifiant les articles 259*bis* et 259*quater* du Code judiciaire

Proposition de loi complétant l'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991 modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats

Proposition de loi modifiant la loi du 18 juillet 1991 modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats

RAPPORT

**FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR M. ERDMAN**

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen:

1. Vaste leden: de heren Lallemand, voorzitter, Arts, Barzin, Cerexhe, Foret, Loones, Mahoux, mevr. Maximus, de heren Mouton, Pataer, Vaes, Van Belle, vandenbergh, R. Van Rompaey en Erdman, rapporteur.

2. Plaatsvervangers: de heren Bayenet en Hatry.

3. Andere senator: de heer Desmedt.

R. A 16312-16200-16082

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

779-1 (1992-1993): Voorstel van wet.

659-1 (1992-1993): Voorstel van wet.

534-1 (1992-1993): Voorstel van wet.

Ont participé aux travaux de la commission:

1. Membres effectifs: MM. Lallemand, président, Arts, Barzin, Cerexhe, Foret, Loones, Mahoux, Mme Maximus, MM. Mouton, Pataer, Vaes, Van Belle, Vandenberghe, R. Van Rompaey et Erdman, rapporteur.

2. Membres suppléants: MM. Bayenet et Hatry.

3. Autre sénateur: M. Desmedt.

R. A 16312-16200-16082

Voir:

Documents du Sénat:

779-1 (1992-1993): Proposition de loi.

659-1 (1992-1993): Proposition de loi.

534-1 (1992-1993): Proposition de loi.

I. INLEIDING

Een lid stelt voor de drie wetsvoorstellen gezamenlijk te behandelen aangezien zij alle drie dezelfde materie betreffen, te weten de toegang tot de magistratuur, zoals geregeld door de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten.

De vertegenwoordiger van de Minister onderschrijft deze zienswijze en verklaart dat de drie voorstellen een aantal moeilijkheden ondervangen die bij de eerste toepassing van de voormelde wet aan het licht zijn gekomen. De eenheid van behandeling staat er borg voor dat de procedure voor de opleiding en de werving van magistraten op een consistente wijze wordt bijgestuurd en verduidelijkt.

De Commissie sluit zich hierbij aan.

II. BESPREKING

A. Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 259*bis* en 259*quater* van het Gerechtelijk Wetboek

De indiener van het voorstel verklaart dat hij twee problemen wenst te verhelpen.

Een eerste punt betreft de jaarlijkse organisatie van het examen inzake beroepsbekwaamheid enerzijds en van het vergelijkend toelatingsexamen voor de stage anderzijds, voorzien bij de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten.

Na een eerste organisatie van deze examens is gebleken dat er te weinig kandidaten geslaagd zijn om in alle openstaande plaatsen te voorzien. Dit kan een goede rechtsbedeling in gevaar brengen.

Daarom wordt voorgesteld de examens ten minste eenmaal per jaar te organiseren om een vlotte recrutering te waarborgen.

Een tweede punt betreft de rangregeling tussen de op verschillende tijdstippen georganiseerde toelatingsexamens voor de stage.

Een lid stelt de vraag of het vierde lid van paragraaf 1 van artikel 259*quater*, zoals voorgesteld door artikel 2 van het voorstel, zo mag worden geïnterpreteerd dat de geslaagde van een examen die niet onmiddellijk positief reageert op een aanbod, steeds voorrang blijft behouden op de geslaagden van een later georganiseerd vergelijkend examen.

Hierop wordt positief geantwoord.

I. INTRODUCTION

Un membre propose d'examiner conjointement les trois propositions de loi puisqu'elles concernent toutes les trois la même matière, à savoir l'accès à la magistrature, tel qu'il est réglé par la loi du 18 juillet 1991 modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats.

Le représentant du ministre est du même avis et déclare que les trois propositions remédient à un certain nombre de difficultés qui sont apparues lors de la mise en pratique de la loi précitée. Cet examen conjoint garantit que la procédure du recrutement et de la formation des magistrats sera réorientée et clarifiée de façon cohérente.

La commission se rallie à ce point de vue.

II. DISCUSSION

A. Proposition de loi modifiant les articles 259*bis* et 259*quater* du Code judiciaire

L'auteur de la proposition déclare qu'il souhaite remédier à deux problèmes.

Un premier point concerne l'organisation annuelle de l'examen d'aptitude professionnelle d'une part et du concours d'admission au stage d'autre part, prévus par la loi du 18 juillet 1991 modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats.

Ces examens ayant été organisés une première fois, il est apparu qu'il y avait trop peu de lauréats pour pouvoir pourvoir à toutes les places vacantes. Cela peut mettre en danger l'organisation correcte de la justice.

C'est pourquoi il est proposé d'organiser lesdits examens au moins une fois par an, afin de garantir la facilité de recrutement.

Un deuxième point concerne la priorité entre les examens d'admission au stage organisés à des périodes différentes.

Un membre demande si le quatrième alinéa du § 1er de l'article 259*quater*, tel qu'il est proposé à l'article 2 de la proposition à l'examen, peut être interprété en ce sens que le lauréat d'un concours qui ne réagit pas immédiatement de façon positive à une offre d'emploi, continue à avoir priorité sur les lauréats d'un concours organisé ultérieurement.

Il lui est répondu affirmativement.

Dit voorstel geeft geen aanleiding tot verdere bespreking en wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

B. Voorstel van wet tot aanvulling van artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten

Een lid vraagt nadere uitleg over de aard van de vergelijkende examens van respectievelijk referendaris bij het Arbitragehof en adjunct-auditeur of adjunct-referendaris bij de Raad van State.

Spreker leidt uit de tekst van het voorstel af dat deze examens worden gelijkgesteld met het examen inzake beroepsbekwaamheid voor juristen met praktijkervaring die aldus toegang kunnen krijgen tot de magistratuur.

Een lid is van oordeel dat de voorgestelde bepaling als een transpositie moet worden beschouwd van artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991, krachtens hetwelk de magistraten die in dienst waren op het ogenblik van de inwerkingtreding van de voormelde wet, geacht worden de gerechtelijke stage te hebben vervuld en eveneens geacht worden voor het examen inzake beroepsbekwaamheid te zijn geslaagd.

Stricto sensu is er dus geen gelijkstelling tussen de hiervoor vermelde examens voor functies bij het Arbitragehof en de Raad van State enerzijds en het examen inzake beroepsbekwaamheid anderzijds.

Het is slechts op grond van hun functie dat de referendarissen bij het Arbitragehof, de leden van het auditoraat bij de Raad van State en de leden van het coördinatiebureau van de Raad van State worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259bis van het Gerechtelijk Wetboek.

Een lid repliceert dat men pas in de voormelde functies bij het Arbitragehof en de Raad van State kan worden benoemd nadat men geslaagd is voor een vergelijkend examen. Aangezien de leden van het coördinatiebureau bij de Raad van State en de referendarissen bij het Arbitragehof geen magistraten zijn, wordt het vergelijkend examen op grond waarvan zij vastbenoemd zijn, gelijkgesteld met het examen inzake beroepsbekwaamheid.

Onvermijdelijk rijst de vraag of deze examens wel van dezelfde aard zijn.

Spreker stelt vast dat de beroepsbekwaamheid voor een rechterlijke functie in dit verband op een andere wijze wordt getoetst dan door louter technisch-juridische examens zoals die worden afgenomen voor functies bij het Arbitragehof of de Raad van State.

La présente proposition ne fait pas l'objet d'une discussion plus poussée et est adoptée à l'unanimité des 12 membres présents.

B. Proposition de loi complétant l'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991 modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats

Un membre demande plus de précisions concernant la nature des concours organisés en vue du recrutement, respectivement, des référendaires à la Cour d'arbitrage et des auditeurs adjoints ou des référendaires adjoints au Conseil d'Etat.

L'intervenant déduit du texte de la proposition que ces examens sont équivalents à l'examen d'aptitude professionnelle pour juristes ayant une expérience pratique, qui peuvent ainsi accéder à la magistrature.

Un membre estime que la disposition proposée doit être considérée comme une transposition de l'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991, en vertu duquel les magistrats qui étaient en fonction au moment de l'entrée en vigueur de la loi précitée sont censés avoir fait le stage judiciaire et réussi également l'examen d'aptitude professionnelle.

Stricto sensu, il n'y a donc pas d'équivalence entre les examens précités pour les fonctions à la Cour d'arbitrage et au Conseil d'Etat, d'une part, et l'examen d'aptitude professionnelle, d'autre part.

C'est uniquement sur la base de leur fonction que les référendaires à la Cour d'arbitrage, les membres de l'auditorat au Conseil d'Etat et les membres du bureau de coordination au Conseil d'Etat sont censés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle visé à l'article 259bis du Code judiciaire.

Un membre répond que l'on ne peut être nommé aux fonctions précitées à la Cour d'arbitrage et au Conseil d'Etat qu'après avoir réussi à un concours. Puisque les membres du bureau de coordination au Conseil d'Etat et les référendaires à la Cour d'arbitrage ne sont pas des magistrats, le concours à la suite duquel ils sont nommés à titre définitif est assimilé à l'examen d'aptitude professionnelle.

L'on se pose inévitablement la question de savoir si ces examens sont bien du même type.

L'intervenant constate que le contrôle de l'aptitude professionnelle pour une fonction judiciaire dans ce cadre se fait d'une autre façon que par les examens portant sur la technique juridique pure, comme ils sont organisés pour les fonctions à la Cour d'arbitrage ou au Conseil d'Etat.

Ten gronde stelt hij dat met dit voorstel wordt afge-
weken van de basisregel krachtens welke men slechts
door een vergelijkend toelatingsexamen of een exa-
men inzake beroepsbekwaamheid toegang krijgt tot
de magistratuur.

De vraag is derhalve op grond van welk criterium er
kan worden beslist dat de referendarissen bij het
Arbitragehof, de leden van het auditoraat bij de Raad
van State en de leden van het coördinatiebureau bij de
Raad van State geacht worden geslaagd te zijn voor
het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in
artikel 259bis van het Gerechtelijk Wetboek, als deze
examens van verschillende aard zijn.

Daarbij aansluitend, kan men zich afvragen waar-
om andere examens dan ook niet met het examen
inzake beroepsbekwaamheid worden gelijkgesteld.
Waarom zou iemand die op proefschrift tot doktor in
de rechten is gepromoveerd, wel aan dit examen moe-
ten deelnemen en een referendaris bij het Arbitrage-
hof niet?

Een ander lid beklemtoont dat de gelijkstelling
waarvan sprake betrekking heeft op de toelatings-
voorwaarden tot de magistratuur in hun geheel. De
belanghebbenden dienen niet alleen geslaagd te zijn
voor het examen van bijvoorbeeld referendaris bij het
Arbitragehof, ze moeten tevens in die functie vast-
benoemd zijn. Daarmee wordt de analogie behouden
met de criteria waaraan bijvoorbeeld advocaten moe-
ten voldoen om tot de magistratuur te kunnen toetre-
den. Zij dienen niet alleen hun beroepsbekwaamheid
te bewijzen in een examen, maar ook een bepaald
aantal jaren praktijkervaring te hebben.

Spreker voegt hier nog aan toe dat bij de examens
voor referendaris bij het Arbitragehof en adjunct-
auditeur of adjunct-referendaris bij de Raad van State
bijzonder hoge eisen worden gesteld.

Het voorstel wordt eenparig aangenomen door de
14 aanwezige leden.

**C. Voorstel van wet tot wijziging van de wet van
18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van
het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben
op de opleiding en de werving van magistraten**

Een lid heeft enige bedenkingen bij dit voorstel.
Zijns inziens moeten er met betrekking tot de positie
van de plaatsvervangende rechters twee punten wor-
den geregeld.

In de eerste plaats moet, naar analogie van wat
krachtens artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991
voor de magistraten geldt, uitdrukkelijk worden be-
paald dat de plaatsvervangende rechters eveneens
geacht worden geslaagd te zijn voor het examen
inzake beroepsbekwaamheid.

Il constate quant au fond que la proposition à l'exa-
men déroge à la règle de base selon laquelle l'on
accède à la magistrature uniquement en réussissant
un concours d'admission ou un examen d'aptitude
professionnelle.

La question est dès lors de savoir sur la base de quel
critère l'on peut décider que les référendaires à la
Cour d'arbitrage, les membres de l'auditorat au Con-
seil d'Etat et les membres du bureau de coordination
au Conseil d'Etat sont censés avoir réussi l'examen
d'aptitude professionnelle visé à l'article 259bis du
Code judiciaire, si ces examens sont de nature diffé-
rente.

Dans cet ordre d'idées, l'on peut se demander pour-
quoi d'autres examens ne sont pas assimilés à l'exa-
men d'aptitude professionnelle. Pourquoi quelqu'un
qui serait docteur en droit après avoir défendu avec
succès sa thèse devrait-il participer à cet examen et un
référénaire à la Cour d'arbitrage ne le devrait-il pas?

Un autre membre insiste sur le fait que l'équiva-
lence dont il est question concerne l'ensemble des
conditions d'admission à la magistrature. Les intéres-
sés ne doivent pas seulement avoir réussi l'examen,
par exemple, de référendaire à la Cour d'arbitrage,
mais ils doivent aussi avoir été nommés à cette fonc-
tion à titre définitif. De cette façon, l'on maintient
l'analogie avec les critères que, par exemple, les avo-
cats doivent remplir pour pouvoir accéder à la magis-
trature. Ils doivent non seulement prouver leur apti-
tude professionnelle en réussissant un examen, mais
également disposer d'une expérience pratique d'un
certain nombre d'années.

Et l'intervenant d'ajouter que les exigences sont
particulièrement sévères pour ces examens de référé-
naire à la Cour d'arbitrage et d'auditeur adjoint
ou de référendaire adjoint au Conseil d'Etat.

La proposition est adoptée à l'unanimité des 14
membres présents.

**C. Proposition de loi modifiant la loi du 18 juillet
1991 modifiant les règles du Code judiciaire rela-
tives à la formation et au recrutement des magis-
trats**

Un membre émet quelques réserves au sujet de cette
proposition. Selon lui, deux points doivent être réglés
en ce qui concerne la situation des juges suppléants.

Premièrement, il convient, par analogie avec ce que
prévoit l'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991
pour ce qui est des magistrats, de disposer de manière
explicite que les juges suppléants sont également
réputés avoir réussi l'examen d'aptitude profession-
nelle.

Ten tweede moet het specifieke probleem worden geregeld van de plaatsvervangende rechters die ontslag hebben genomen om een politiek mandaat uit te oefenen.

Het voorgestelde wetsvoorstel betreft uitsluitend dit tweede punt.

Het bepaalt dat: *«de plaatsvervangende rechters die hun ambt gedurende minstens vijf jaar hebben uitgeoefend en die om eervolle redenen ontslag hebben gevraagd vóór de inwerkingtreding van deze wet, worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259bis van het Gerechtelijk Wetboek, voor zover hun kandidatuur wordt ingediend binnen een termijn van uiterlijk zeven jaar te rekenen van de datum van hun eervol ontslag».*

Spreeker wenst te weten om welke redenen de voorgestelde termijnen worden gedaan. In de toelichting wordt hieromtrent geen uitleg verstrekt.

Een lid sluit zich aan bij het voorstel om de positie van de plaatsvervangende rechters in een breder kader te behandelen.

Wat de termijn betreft, wijst spreker erop dat de plaatsvervangende rechter zijn ambt gedurende ten minste 5 jaar moet hebben uitgeoefend. Artikel 192 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt trouwens dat advocaten slechts tot plaatsvervangend rechter kunnen worden benoemd indien ze vijf jaar balieervaring hebben.

De termijn van zeven jaar binnen welke de betrokkene zijn kandidatuur moet indienen en die loopt vanaf de datum van het eervol ontslag, houdt rekening met het langstlopende politieke mandaat, te weten dat van gemeenteraadslid waarvoor de verkiezingen om de zes jaar plaatsvinden (cf. artikel 7 van het koninklijk besluit van 4 augustus 1932 tot coördinatie van de gemeentekieswetgeving).

Een interveniënt stelt voor de verwijzing naar de termijn van zeven jaar te schrappen. Ze wekt de indruk dat men bepaalde personen die hun ontslag als plaatsvervangend rechter hebben gegeven en op dit ogenblik zitting hebben in de gemeenteraad, wenst vrij te stellen van de verplichting om aan het examen inzake beroepsbekwaamheid deel te nemen.

Indien de woorden «voor zover hun kandidatuur wordt ingediend binnen een termijn van uiterlijk zeven jaar te rekenen van de datum van hun eervol ontslag» worden geschrapt, verkrijgt het wetsvoorstel een algemeen karakter.

Een ander lid gaat nog een stap verder en stelt voor de verwijzing naar de termijn van vijf jaar eveneens te schrappen. Dit betekent dat de plaatsvervangende rechters geacht worden geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259bis van het Gerechtelijk Wetboek, voor zover ze om eervolle redenen ontslag hebben genomen.

Deuxièmement, il convient de régler le problème spécifique des juges suppléants qui ont demandé leur démission pour exercer un mandat politique.

La proposition de loi à l'examen porte uniquement sur le deuxième point.

Elle dispose que *«les juges suppléants qui ont exercé leurs fonctions pendant une durée de cinq ans minimum et qui ont demandé leur démission pour des motifs honorables avant l'entrée en vigueur de la présente loi, sont réputés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle prévu par l'article 259bis du Code judiciaire, et ce pour autant que leur candidature soit introduite au plus tard dans un délai de sept ans à partir de la date de leur démission honorable.»*.

L'intervenant aimerait savoir quels motifs justifient le choix des délais proposés. Les développements ne fournissent aucune explication à cet égard.

Un membre s'associe à la proposition de traiter dans un cadre plus large la situation des juges suppléants.

En ce qui concerne les délais, l'intervenant souligne que le juge suppléant doit avoir exercé ses fonctions pendant au moins cinq ans. L'article 192 du Code judiciaire dispose d'ailleurs que pour pouvoir être nommé juge suppléant, un avocat doit avoir une expérience du barreau de cinq ans.

Le délai de sept ans dans lequel l'intéressé doit introduire sa candidature et qui prend cours à la date de la démission honorable, tient compte du mandat politique le plus long, à savoir celui du conseiller communal, pour lequel les élections ont lieu tous les six ans (cf. l'article 7 de l'arrêté royal du 4 août 1932 portant coordination de la législation électorale communale).

Un membre propose de supprimer la référence au délai de sept ans. Celle-ci donne l'impression que l'on souhaite dispenser de l'obligation de participer à l'examen d'aptitude professionnelle des personnes qui ont donné leur démission en tant que juge suppléant et siègent en ce moment au conseil communal.

Si l'on supprime les mots «pour autant que leur candidature soit introduite au plus tard dans un délai de sept ans à partir de la date de leur démission honorable», la proposition de loi prend un caractère général.

Un autre membre va encore plus loin en proposant de supprimer également la référence au délai de cinq ans. Cela signifie que le juge suppléant est réputé avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle visé à l'article 259bis du Code judiciaire, pour autant qu'il ait demandé sa démission pour des motifs honorables.

Het komt hem enigszins kunstmatig voor termijnen op te leggen. Personen die in het verleden als plaatsvervangend rechter vonnissen hebben geveld, hebben genoegzaam hun beroepsbekwaamheid bewezen.

Een lid vestigt er de aandacht op dat het niet volstaat om eervolle redenen ontslag te hebben gevraagd. Essentieel is dat er een eervol ontslag werd verleend (*cf.* toelichting).

Een ander lid stipt aan dat plaatsvervangende rechters die na de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991 eervol ontslag hebben gekregen, blijkens de tekst van het voorstel aan het examen inzake beroepsbekwaamheid moeten deelnemen om opnieuw tot de magistratuur te kunnen toetreden.

Een lid wenst te vernemen of de Minister al dan niet vasthoudt aan een termijn gedurende welke een plaatsvervangend rechter zijn ambt moet hebben uitgeoefend om aanspraak te kunnen maken op het vermoeden dat hij geslaagd is voor het examen inzake beroepsbekwaamheid.

De Minister heeft vroeger bevestigd dat plaatsvervangende rechters die in dienst waren op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991, aanspraak kunnen maken op het hiervoor vermelde vermoeden. Er dient enkel te worden nagegaan of zij wel degelijk in dienst waren. Het advies van het Adviescomité over dit punt zal gedetailleerd moeten zijn. Een examen is derhalve niet nodig (*cf. Handelingen*, Senaat, 1992-1993, 11 februari 1993, blz. 1811).

Spreeker oordeelt dat een dergelijke werkwijze waarbij ieder dossier individueel wordt onderzocht, niet als een algemeen criterium in het wetsvoorstel kan worden opgenomen. Het lijkt hem raadzaam dat er met betrekking tot de ambtsuitoefening duidelijkheid wordt geschapen, eventueel door het invoeren van een minimumtermijn.

In ondergeschikt verband dient dan het probleem te worden geregeld van de plaatsvervangende rechters die eervol ontslag hebben gekregen.

Een lid verklaart dat er eventueel een termijn moet worden bepaald binnen welke het eervol ontslag moet zijn verleend, om te vermijden dat een al te grote tijdsspanne zou verlopen tussen het ontslag en het opnieuw opnemen van een rechterlijke functie.

Een volgend lid informeert naar het lot van de plaatsvervangende rechters die toch aan het examen inzake beroepsbekwaamheid hebben deelgenomen, maar niet geslaagd zijn.

De vertegenwoordiger van de Minister deelt mee dat het adviescomité zal moeten nagaan of de plaatsvervangende rechters die in dienst waren op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 1991, over voldoende beroepsbekwaamheid beschikken en dus hun functie effectief hebben uitgeoefend.

Il lui semble quelque peu artificiel d'imposer des délais. Les personnes qui, dans le passé, ont rendu des jugements en tant que juge suppléant ont prouvé suffisamment leur aptitude professionnelle.

Un autre membre souligne qu'il ne suffit pas d'avoir demandé sa démission pour des motifs honorables. Il est essentiel que démission honorable ait été accordée (*cf.* les développements).

Un autre membre souligne qu'aux termes du texte de la proposition, les magistrats suppléants qui ont obtenu leur démission honorable après l'entrée en vigueur de la loi du 18 juillet 1991 doivent participer à l'examen d'aptitude professionnelle pour pouvoir à nouveau accéder à la magistrature.

Un membre aimerait savoir si le ministre tient à maintenir un délai dans lequel un juge suppléant doit avoir exercé ses fonctions pour pouvoir invoquer la présomption d'avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle.

Dans le temps, le ministre a confirmé que les juges suppléants en fonctions au moment de l'entrée en vigueur de la loi du 18 juillet 1991 pouvaient invoquer la présomption susmentionnée. Il suffit alors de vérifier si l'intéressé était bel et bien en fonctions. L'avis du Comité d'avis sur ce point devra être détaillé. Un examen n'est donc pas nécessaire (*cf. les Annales*, Sénat, 1992-1993, 11 février 1993, p. 1811).

L'intervenant estime qu'une telle manière de procéder, dans laquelle chaque dossier est examiné individuellement, ne peut être incluse comme critère général dans la proposition de loi. Il lui semble préférable que toute la clarté soit faite concernant l'exercice de la fonction, le cas échéant par la fixation d'un délai minimal.

Subsidiairement, il convient alors de régler le problème des juges suppléants auxquels démission honorable a été accordée.

Un membre déclare qu'il faudrait éventuellement fixer un délai dans lequel la démission honorable doit avoir été accordée, pour éviter qu'un laps de temps trop grand ne s'écoule entre la démission et la reprise d'une fonction judiciaire.

L'intervenant suivant aimerait savoir quel est le sort réservé au juge suppléant qui a quand même participé à l'examen d'aptitude professionnelle, mais ne l'a pas réussi.

Le représentant du ministre précise que le comité d'avis devra vérifier si les juges suppléants qui étaient en fonction au moment de l'entrée en vigueur de la loi du 18 juillet 1991 possèdent une aptitude professionnelle suffisante et ont donc effectivement exercé leurs fonctions.

Hij acht het vooropstellen van een termijn gedurende welke het ambt moet zijn uitgeoefend, niet wenselijk. Het adviescomité zal elk dossier op zijn merites onderzoeken en rekening houden met de concrete omstandigheden, zoals de ziekte van een magistraat die gedurende een lange tijd vervangen wordt, enz.

Voorts wijst hij erop dat de beroepservaring als plaatsvervangend rechter niet al te veel in het verleden mag liggen, zoniet kan het adviescomité de beroepsbekwaamheid niet voldoende toetsen.

Op grond van deze gedachtenwisseling stelt een lid de volgende tekst voor:

« De plaatsvervangende rechters worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259bis van het Gerechtelijk Wetboek. »

Een lid is van oordeel dat expliciet uit de tekst moet blijken dat de plaatsvervangende rechters hun functie effectief hebben uitgeoefend.

Een vorige spreker acht deze toevoeging overbodig omdat het adviescomité toch een advies dient te verstrekken over de beroepsbekwaamheid van deze magistraten.

Op verzoek van een lid, bevestigt de vertegenwoordiger van de Minister nog eens dat de plaatsvervangende magistraten vrijgesteld zijn van het examen inzake beroepsbekwaamheid.

Wel dient te worden nagegaan of ze over de vereiste beroepservaring beschikken. Daartoe verstrekt het adviescomité een advies aan de Minister.

Spreker benadrukt dat plaatsvervangende rechters ten volle magistraat zijn zodat er geen onderscheid bestaat met de andere rechters, behoudens wat de onverenigbaarheden betreft.

Een lid vraagt welke beroepsmogelijkheden er openstaan tegen het advies van het adviescomité en de beslissing van de Minister van Justitie.

Verschillende leden verwijzen naar artikel 259ter van het Gerechtelijk Wetboek waarin de verweermogelijkheden worden vermeld. Tegen de beslissing van de minister van Justitie kan een annulatieberoep worden ingesteld bij de Raad van State.

Een lid komt terug op de positie van de plaatsvervangende rechters die eervol ontslag hebben verkregen. Hij wenst te weten of men vasthoudt aan de voorwaarde dat de plaatsvervangende rechters hun ambt gedurende ten minste vijf jaar moeten hebben uitgeoefend.

Een lid is van oordeel dat men in deze materie niet in formalisme mag vervallen, op gevaar af met een aantal ongerijmde situaties te worden geconfronteerd.

Il estime que prévoir une période pendant laquelle la fonction doit avoir été exercée n'est pas souhaitable. Le comité d'avis examinera chaque dossier quant à ses mérites et tiendra compte des circonstances concrètes, telles que la maladie d'un magistrat qui a été remplacé pendant une longue période, etc.

Il ajoute que l'expérience professionnelle en tant que juge suppléant ne peut pas remonter trop loin dans le passé, sinon le comité d'avis ne pourrait pas contrôler suffisamment l'aptitude professionnelle.

Sur la base de cet échange de vues, un commissaire propose le texte suivant:

« Les juges suppléants sont réputés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle prévu par l'article 259bis du Code judiciaire. »

Un membre considère qu'il doit ressortir explicitement du texte que les juges suppléants ont exercé effectivement leurs fonctions.

L'un des intervenants précédents juge cet ajout superflu, parce que le comité d'avis doit quand même donner un avis sur l'aptitude professionnelle de ces magistrats.

A la demande d'un membre, le représentant du ministre confirme une nouvelle fois que les magistrats suppléants sont dispensés de l'examen d'aptitude professionnelle.

Mais il faut vérifier s'ils possèdent l'expérience professionnelle requise. A cet effet, le comité d'avis donne un avis au ministre.

L'intervenant souligne que les juges suppléants sont des magistrats à part entière et qu'aucune différence n'existe par rapport aux autres juges, sauf en matière d'incompatibilités.

Un commissaire demande quelles sont les possibilités de recours contre l'avis du comité d'avis et la décision du ministre de la Justice.

Plusieurs commissaires renvoient à l'article 259ter du Code judiciaire, lequel mentionne les possibilités de défense. Un recours en annulation de la décision du ministre de la Justice peut être introduit au Conseil d'Etat.

Un membre revient sur la position des juges suppléants auxquels démission honorable a été accordée. Il désire savoir si l'on s'en tient à la condition qui prévoit que les juges suppléants doivent avoir exercé leurs fonctions pendant au moins cinq ans.

Un membre considère que dans cette matière, on ne peut pas verser dans le formalisme, au risque d'être confronté à une série de situations saugrenues.

Zo zou een jurist die twintig jaar geleden gedurende vijf jaar plaatsvervangend rechter is geweest, geacht worden te zijn geslaagd voor het examen inzake beroepsbekwaamheid, terwijl een doctor in de rechten die bijvoorbeeld nog een buitenlands doctoraat behaalt, wel een examen dient af te leggen.

Het criterium ter zake moet derhalve de beroepsbekwaamheid zijn die vereist is voor het uitoefenen van een rechterlijke functie.

Op grond hiervan stelt een lid de volgende tekst voor.

« De plaatsvervangende rechters en de plaatsvervangende rechters die hun ambt gedurende ten minste vijf jaar hebben uitgeoefend en om eervolle redenen ontslag hebben gekregen vóór de inwerkingtreding van deze wet, worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259bis van het Gerechtelijk Wetboek ».

Hierbij mag niet uit het oog worden verloren dat het adviescomité de beroepsbekwaamheid van de betrokkenen onderzoekt en nagaat of zij hun ambt effectief hebben uitgeoefend of uitoefenen.

Een lid vraagt zich af of men om een andere reden dan de uitoefening van een politiek mandaat, eervol ontslag kan verkrijgen.

Een ander lid antwoordt bevestigend. In de eerste plaats is er de leeftijdsgrens van 67 jaar. Ten tweede kan men om professionele redenen zijn ontslag aanbieden. Ten derde zijn er een aantal ambten die onverenigbaar zijn met het ambt van plaatsvervangend rechter (b.v. gouverneur) (cf. de artikelen 292 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek).

Met betrekking tot het laatste tekstvoorstel, is de vertegenwoordiger van de Minister de mening toegedaan dat het niet wenselijk is de termijn van vijf jaar te behouden. De adviesprocedure die het adviescomité dient toe te passen, bevat voldoende bepalingen die de rechten van verdediging waarborgen.

Een lid heeft nog twee bedenkingen.

Vreest men niet dat er op dit wetsvoorstel kritiek zal losbarsten omdat het de politieke mandatarissen beschermt?

Voorts is hij van oordeel dat elke beroepskennis die niet effectief wordt gebruikt, met de tijd vervaagt. Dient er dan geen termijn te worden bepaald binnen welke het ambt van plaatsvervangend rechter moet zijn uitgeoefend? Spreker meent dat wanneer deze termijn verstreken is, er opnieuw een examen dient te worden afgelegd.

Een lid verklaart dat burgers die een politiek mandaat waarnemen, daarvoor niet mogen worden gesanctioneerd.

Ainsi, un juriste qui, voici vingt ans, a été juge suppléant pendant cinq années serait réputé avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle, alors qu'un docteur en droit qui obtient par exemple un doctorat à l'étranger devrait, quant à lui, passer un examen.

Le critère en la matière doit donc être l'aptitude professionnelle requise pour l'exercice de la fonction judiciaire.

Sur cette base, un membre propose le texte suivant :

« Les juges suppléants et les juges suppléants qui ont exercé leurs fonctions pendant une durée de cinq ans minimum et auxquels démission honorable a été accordée avant l'entrée en vigueur de la présente loi, sont réputés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle prévu par l'article 259bis du Code judiciaire. »

Il ne faut pas perdre de vue, en l'occurrence, que le comité d'avis examine l'aptitude professionnelle des intéressés et vérifie s'ils ont exercé ou exercent effectivement leurs fonctions.

Un membre demande si l'on peut se voir accorder démission honorable pour d'autres raisons que pour l'exercice d'un mandat politique.

Un autre membre répond par l'affirmative. Il y a tout d'abord la limite d'âge de 67 ans. Ensuite, l'on peut démissionner pour des raisons professionnelles. Troisièmement, certaines fonctions sont incompatibles avec la fonction de juge suppléant (par exemple celles de gouverneur, cf. les articles 292 et suiv. du Code judiciaire).

En ce qui concerne la dernière proposition de texte, le représentant du ministre estime qu'il n'est pas souhaitable de maintenir le délai de cinq ans. La procédure que doit suivre le comité d'avis comporte suffisamment de dispositions garantissant les droits de la défense.

Un membre formule encore deux réflexions.

Ne craint-on pas que la proposition de loi à l'examen ne soit l'objet de critiques parce qu'elle protégerait les mandataires politiques?

De plus, il estime que toute connaissance professionnelle qui n'est pas effectivement utilisée finit par s'estomper. Ne convient-il dès lors pas de prévoir un délai dans lequel la fonction de juge suppléant doit avoir été exercée? Lorsque ce délai est écoulé, il faudrait de nouveau passer un examen.

Un membre déclare que l'on ne peut sanctionner des citoyens parce qu'ils exercent un mandat politique.

Een volgende spreker stelt voor rekening te houden met het voorstel van de vertegenwoordiger van de Minister om de termijn van vijf jaar te schrappen.

De tekst luidt derhalve als volgt:

« De plaatsvervangende rechters en de plaatsvervangende rechters die vóór de inwerkingtreding van deze wet om eervolle redenen ontslag hebben gekregen, worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259bis van het Gerechtelijk Wetboek. »

Wat het ontslag om eervolle redenen betreft, bevestigt de vertegenwoordiger van de Minister dat dit ontslag slechts wordt geweigerd om redenen van disciplinaire en strafrechtelijke aard. Een dergelijke beslissing wordt uitvoerig gemotiveerd.

Een lid betoont zich voorstander van het behoud van een termijn binnen welke de plaatsvervangende rechter die eervol ontslag heeft gekregen, zijn kandidatuur moet indienen om aanspraak te kunnen maken op het vermoeden dat hij geslaagd is voor het examen inzake beroepsbekwaamheid. Daarmee krijgt de voorgestelde regeling een uitdovend effect. Eenmaal de termijn verstreken is, zal de betrokkene aan het examen moeten deelnemen om opnieuw tot de magistratuur te kunnen toetreden.

Spreker stelt zich ook vragen over de beroepsbekwaamheid van sommige plaatsvervangende rechters die weliswaar de titel voeren, maar het ambt niet effectief uitoefenen (b.v. sommige notarissen).

Ten slotte wenst hij te weten hoeveel plaatsvervangende rechters ontslag hebben genomen om een politiek mandaat uit te oefenen.

De vertegenwoordiger van de Minister beschikt desbetreffend niet over cijfergegevens.

Een lid bestrijdt de door het vorige lid geopperde suggestie als zouden notarissen niet over de vereiste beroepservaring beschikken om een rechterlijke functie effectief uit te oefenen.

Wat de inwerkingtreding van dit voorstel betreft, bevestigen verschillende leden dat het voorstel wordt ingevoegd in artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 en derhalve aan dezelfde regeling onderworpen is als dit artikel.

*
* *

Het voorstel, zoals gewijzigd, luidt derhalve als volgt:

« De plaatsvervangende rechters en de plaatsvervangende rechters die vóór de inwerkingtreding van deze wet om eervolle redenen ontslag hebben gekregen, worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259bis van het Gerechtelijk Wetboek. »

L'intervenant suivant propose de tenir compte de la proposition du représentant du ministre de supprimer le délai de cinq ans.

Par conséquent, le texte se lit comme suit:

« Les juges suppléants et les juges suppléants auxquels démission honorable a été accordée avant l'entrée en vigueur de la présente loi, sont réputés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle prévu par l'article 259bis du Code judiciaire. »

Pour ce qui est de la démission honorable, le représentant du ministre confirme qu'elle n'est refusée que pour des raisons d'ordre disciplinaire ou pénal. Une telle décision est motivée de manière circonstanciée.

Un membre se dit partisan du maintien d'un délai dans lequel le juge suppléant auquel démission honorable a été accordée doit introduire sa candidature pour pouvoir invoquer la présomption d'avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle. Cela donne au système proposé un caractère temporaire. Une fois ce délai expiré, l'intéressé devra participer à l'examen pour pouvoir accéder à nouveau à la magistrature.

L'intervenant s'interroge aussi au sujet de l'aptitude professionnelle de certains juges suppléants qui, bien que portant le titre, n'exercent pas effectivement la fonction (par exemple certains notaires).

Enfin, il aimerait savoir combien de juges suppléants ont donné leur démission pour exercer un mandat politique.

Le représentant du ministre ne dispose pas de chiffres en la matière.

Un membre conteste l'idée émise par le préopinant, selon laquelle les notaires ne possèderaient pas l'expérience professionnelle requise pour pouvoir effectivement exercer une fonction judiciaire.

Concernant l'entrée en vigueur des dispositions de la proposition à l'examen, plusieurs membres confirment que puisqu'elles seront insérées à l'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991, elles seront soumises au même régime que cet article.

*
* *

La proposition modifiée est dès lors rédigée comme suit:

« Les juges suppléants et les juges suppléants auxquels démission honorable a été accordée avant l'entrée en vigueur de la présente loi, sont réputés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle prévu par l'article 259bis du Code judiciaire. »

Deze tekst wordt aangenomen met 11 stemmen, bij 3 onthoudingen.

Gelet op de nauwe samenhang tussen de drie wetsvoorstellen wordt besloten ze in een wetsvoorstel samen te voegen, met een hernummering van de artikelen.

Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van dit verslag.

De Verslaggever,
Frederik ERDMAN.

De Voorzitter,
Roger LALLEMAND.

Ce texte est adopté par 11 voix et 3 abstentions.

Compte tenu de la corrélation étroite qui existe entre les trois propositions de loi, il est décidé de les fondre en une seule, moyennant une renumérotation des articles.

Confiance a été faite au rapporteur pour la rédaction du présent rapport.

Le Rapporteur,
Frederik ERDMAN.

Le Président,
Roger LALLEMAND.

TEKST AANGENOMEN
DOOR DE COMMISSIE

Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 259*bis* en 259*quater* van het Gerechtelijk Wetboek en tot aanvulling van artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten

(Nieuw opschrift)

Artikel 1

In artikel 259*bis*, § 4, *a*), tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek wordt het woord «jaarlijks» vervangen door de woorden «ten minste eenmaal per jaar».

Art. 2

Artikel 259*quater*, § 1, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«§ 1. De Minister van Justitie maakt jaarlijks in de loop van het eerste trimester, per taalrol, het aantal plaatsen van stagiair bekend.

Hij benoemt in de door hem aangewezen gerechtelijke arrondissementen tot het ambt van gerechtelijk stagiair bij een parket van de rechtbank van eerste aanleg, bij een arbeidsauditoraat of een militair auditoraat, de kandidaten die bij de balie een stage van ten minste een jaar doorgemaakt hebben en geslaagd zijn voor een vergelijkend toelatingsexamen voor de gerechtelijke stage, dat ten minste eenmaal per jaar voor iedere taalrol wordt georganiseerd.

De kandidaten die zich voor het vergelijkend toelatingsexamen voor de gerechtelijke stage inschrijven, moeten, op het ogenblik van hun inschrijving, voldoen aan de voorwaarde met betrekking tot de duur van de stage bij de balie.

Onder geslaagden van twee of meer vergelijkende toelatingsexamens voor de gerechtelijke stage, wordt voorrang verleend aan de geslaagden van het vergelijkend examen waarvan het proces-verbaal op de verst afgelegde datum is afgesloten.

De kandidaturen voor dit vergelijkend toelatingsexamen voor de gerechtelijke stage moeten worden ingediend binnen een maand na de bekendmaking van de oproep tot de kandidaten in het *Belgisch Staatsblad*. »

TEXTE ADOPTÉ
PAR LA COMMISSION

Proposition de loi modifiant les articles 259*bis* et 259*quater* du Code judiciaire et complétant l'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991 modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats

(Nouvel intitulé)

Article premier

A l'article 259*bis*, § 4, *a*), alinéa 2, du Code judiciaire, le mot «annuellement» est remplacé par les mots «au moins une fois par an».

Art. 2

L'article 259*quater*, § 1er, du même Code est remplacé comme suit:

«§ 1er. Le ministre de la Justice publie chaque année dans le courant du premier trimestre le nombre des fonctions de stagiaire à pourvoir par rôle linguistique.

Il nomme dans les arrondissements judiciaires désignés par lui aux fonctions de stagiaire judiciaire dans un parquet de première instance, dans un auditorat du travail ou dans un auditorat militaire, les candidats ayant accompli au barreau un stage d'un an au moins et qui auront réussi un concours d'admission au stage organisé au moins une fois par an pour chaque régime linguistique.

Les candidats qui s'inscrivent au concours d'admission au stage doivent remplir au moment de leur inscription la condition relative à la durée du stage au barreau.

Entre lauréats de deux ou plusieurs concours d'admission au stage, priorité est donnée aux lauréats du concours dont le procès-verbal a été clôturé à la date la plus ancienne.

Les candidatures au concours d'admission au stage doivent être introduites dans le délai d'un mois à partir de la publication de l'appel aux candidats au *Moniteur belge*. »

Art. 3

Artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten, wordt aangevuld met een tweede lid, luidende:

«De plaatsvervangende rechters en de plaatsvervangende rechters die vóór de inwerkingtreding van deze wet om eervolle redenen ontslag hebben gekregen, worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259*bis* van het Gerechtelijk Wetboek.»

Art. 4

Artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten, wordt aangevuld met een derde lid, luidende:

«De referendarissen bij het Arbitragehof, de leden van het auditoriaat van de Raad van State en de leden van het coördinatiebureau van de Raad van State worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259*bis* van hetzelfde Wetboek.»

Art. 3

L'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991, modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats est complété par un alinéa 2 libellé comme suit :

«Les juges suppléants et les juges suppléants auxquels démission honorable a été accordée avant l'entrée en vigueur de la présente loi, sont réputés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle prévu par l'article 259*bis* du Code judiciaire.»

Art. 4

L'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991, modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats est complété par un alinéa 3 libellé comme suit :

«Les référendaires à la Cour d'arbitrage, les membres de l'auditorat au Conseil d'Etat et les membres du bureau de coordination au Conseil d'Etat sont réputés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle prévu par l'article 259*bis* du même Code.»